

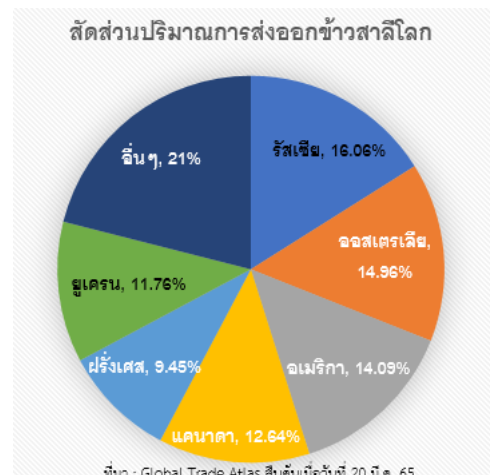
ผลกระทบของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปไทยจากกรณีความขัดแย้งระหว่างประเทศรัสเซีย-ยูเครน

ความขัดแย้งระหว่างประเทศรัสเซียและยูเครน เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565 หลังจากที่สภาสูงของรัสเซียเห็นชอบให้ประธานาธิบดีสามารถส่งกองทัพไปต่างประเทศได้ หลังจากนั้นรัสเซียได้บุกเข้าโจมตียูเครน ขณะที่การเจรจา ยังไม่มีท่าทีว่าจะคืบหน้า วิกฤตรัสเซียและยูเครนก็กลับมาสร้างความตึงเครียดทางภูมิภาคอีกครั้ง ทำให้ชาติตะวันตกและประเทศอื่น ๆ ประกาศมาตรการคว่ำบาตรรัสเซียในด้านต่าง ๆ เช่น ห้ามส่งออกสินค้าเทคโนโลยีไปรัสเซีย ห้ามรัฐวิสาหกิจและบริษัทของรัสเซียขอสินเชื่อและเข้าถึงเงินสกุลต่างประเทศ ควบคุมการส่งออกและห้ามการดำเนินธุรกรรมทางการเงิน आयัดสินทรัพย์ส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลรัสเซีย เป็นต้น จากความขัดแย้งดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ดังนี้

โลก

จากสถานการณ์ความขัดแย้งดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อราคาพลังงานและราคาสินค้าเกษตรโลก ให้ปรับตัวสูงขึ้นโดยเฉพาะข้าวสาลีที่ราคามีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากรัสเซียและยูเครนเป็นผู้ส่งออกข้าวสาลีรายใหญ่ของโลก สอดคล้องกับราคาน้ำมันดิบเบรนท์ ในตลาดโลกที่เพิ่มสูงสุดในรอบหลายปี และเมื่อเทียบสัดส่วนการส่งออกข้าวสาลีโลก พบว่าในปี 2564 ประเทศรัสเซียมีปริมาณการส่งออกข้าวสาลี จำนวนกว่า 27 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วน 16.06% ในขณะที่ประเทศยูเครนมีปริมาณการส่งออก จำนวนกว่า 20 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วน 11.76% จะเห็นได้ว่าสัดส่วนทั้งสองประเทศรวมกันมีปริมาณมากกว่า 25% ของโลก ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อราคาข้าวสาลีโลกที่เปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

ที่มา : MARKET INSIDER และ TRADE MAP รวบรวมโดยศูนย์วิจัยกิจการไทย

ไทย

การนำเข้า

อันดับ	สินค้านำเข้าจากประเทศรัสเซีย	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณการนำเข้า (กิโลกรัม)
1	ปลาซาร์ดีนแช่แข็ง	1,271,328,663	58,301,358
2	ปลาเซลมอนแช่แข็ง	880,926,085	6,796,601
3	กุ้งน้ำเย็น	73,714,030	146,124

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร ปี 64

สินค้าหลักที่นำเข้า ได้แก่ ปลาซาร์ดีนแช่แข็ง 52.1% ปลาเซลมอนแช่แข็ง 36.1% กุ้งน้ำเย็น 3% และอื่น ๆ เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนการนำเข้าสินค้าอาหารจากประเทศรัสเซียพบว่าในเบื้องต้นยังไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยมากนัก

ประเทศรัสเซียถือเป็นคู่ค้าลำดับที่ 30 ของไทย ในภาพรวมประเทศไทยนำเข้าสินค้าอาหารจากประเทศรัสเซียมีมูลค่า 2,440 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนเพียง 0.51% ของมูลค่านำเข้าอาหารโดยรวม โดย

อันดับ	สินค้านำเข้าจาก ประเทศไทย	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณการนำเข้า (กิโลกรัม)
1	ข้าวสาลี	3,417,612,344	349,599,209
2	น้ำมันเมล็ดดอกทานตะวัน	377,801,582	9,330,852
3	ข้าวบักวีต	815,148	69,200

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร ปี 64

สำหรับประเทศไทย คิดเป็นมูลค่า 4,007 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 0.84% ของมูลค่านำเข้า

อาหารโดยรวม สินค้าหลักที่นำเข้า ได้แก่ ข้าวสาลี 87.7% น้ำมันเมล็ดดอกทานตะวัน 9.4% ข้าวบักวีต 1.7% และอื่น ๆ

ปริมาณการนำเข้าข้าวสาลีไทยจากโลก

Rank	Trade Partner	United States (Dollars)	% Share
		2564	2564
1	Australia	311,663,814	38.90
2	United States	208,851,446	26.07
3	Ukraine	103,115,984	12.87
4	Argentina	51,458,375	6.42
5	Canada	51,194,461	6.39
20	Russia	-	-

ที่มา : Global Trade Atlas ค้นหาเมื่อวันที่ 20 มี.ค. 65

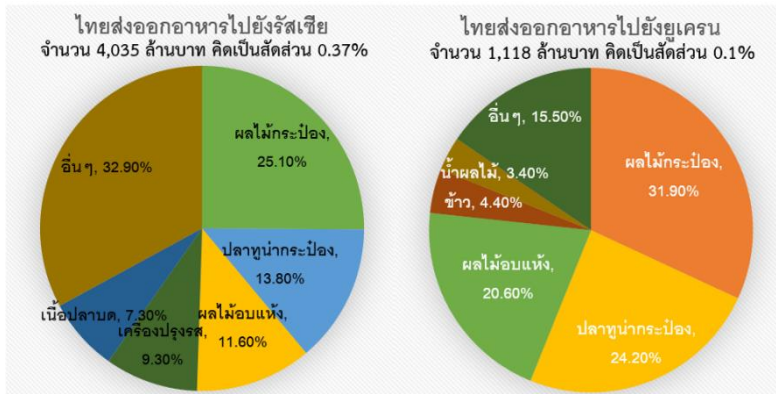
โดยไทยมีปริมาณการนำเข้าข้าวสาลีจากยูเครน มากเป็นอันดับ 3 รองจากออสเตรเลียและสหรัฐอเมริกา คิดเป็นสัดส่วน 12.87% ของการนำเข้าข้าวสาลีทั้งหมดของไทย จึงอาจจะได้รับผลกระทบในส่วนนี้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อรัสเซียและยูเครนซึ่งเป็นสองประเทศรายใหญ่ ไม่สามารถส่งออกได้แล้ว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปริมาณแปรรูปที่มีจำนวนไม่พอกับความต้องการตลาดโลก เกิดการแย่งชิงสินค้ากันในตลาด ส่งผลให้ราคาสูงขึ้น อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สำหรับข้าวสาลีส่งผลกระทบต่อไทยในแง่ต้นทุน วัตถุดิบของอุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้ข้าวสาลีเป็นวัตถุดิบ เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ขนมปัง ผลิตภัณฑ์เบเกอรี่ และอาหารสัตว์ ให้มีต้นทุนการผลิตสูงขึ้น โดยวัตถุดิบทางการเกษตรที่เป็นสินค้าทดแทน เช่น ข้าวโพดก็มีปริมาณผลผลิตที่น้อยตามฤดูกาล จึงส่งผลให้ราคาข้าวโพดดิบสูงขึ้นกว่า 24.2% เมื่อเทียบกับปีก่อน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมองว่า หากการรบยังคงยืดเยื้อต่อไป ผู้ประกอบการจะประสบปัญหาอุปทานขาดแคลน หรือถ้าไทยสามารถนำเข้าจากประเทศอื่นได้ ก็ยังคงต้องเผชิญกับราคานำเข้าที่สูง เนื่องจากการแย่งวัตถุดิบกันในตลาดโลกที่ภาวะราคาสินค้าเกษตรอยู่ในระดับสูง

• **อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป** อาจต้องเผชิญการขาดแคลนวัตถุดิบ รวมถึงราคาต้นทุนวัตถุดิบที่สูง ซึ่งอาจใช้สินค้าเกษตรอื่นทดแทนได้ยาก เนื่องจากในแต่ละสถานประกอบการมีสูตรในการผลิตที่ใช้แป้งสาลีเป็นหลัก นอกจากนี้จะทดลองสูตรใหม่ซึ่งต้องใช้เวลาในการวิจัยและพัฒนา เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ขนมปัง ผลิตภัณฑ์เบเกอรี่ เส้นก๋วยเตี๋ยว

• **อุตสาหกรรมอาหารสัตว์** เนื่องจากข้าวสาลีเป็นหนึ่งในวัตถุดิบอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อาจกระทบต่อการผลิตและการส่งออกในบางภาคส่วน รวมถึงพืชทดแทนอื่นอย่างมันสำปะหลังและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีราคาปรับตัวสูงขึ้น เนื่องจากอุปทานขาดแคลน และยังไม่รวมถึงการแย่งชิงมันสำปะหลังมาจากในภาคพลังงานทดแทนอีกด้วย ส่งผลไปถึงราคาปลายทางที่ต้องปรับตัวสูงขึ้น เช่น เนื้อสัตว์ ซึ่งผู้บริโภคจะเป็นผู้รับภาระจากราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้น

การส่งออก

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร ปี 64

ทะเลกระป๋อง เป็นต้น ซึ่งไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อมากนัก ในส่วนของประเทศไทยในปี 2564 ประเทศไทยมีมูลค่าส่งออก 1,118 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 0.10% โดยสินค้าหลักส่วนใหญ่เป็นพวกสินค้ากระป๋อง เช่นเดียวกับรัสเซีย อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ของผู้เขียนคิดว่าหากสงครามยืดเยื้ออาจทำให้รายได้จากการส่งออกอาหารไทยไปยังประเทศรัสเซีย-ยูเครนลดลง 5,153 ล้านบาท ใน 1 ปี

โดยสรุปแล้ว ผู้เขียนมองว่าความขัดแย้งของ 2 ประเทศนี้มีท่าทีจะยืดเยื้อ และถ้ากินระยะเวลานาน ในด้านการนำเข้าข้าวสาลีซึ่งประเทศรัสเซียและยูเครนถือเป็นรายใหญ่ของโลก ผู้ประกอบการอาจจะต้องหาแหล่งพึ่งพาการนำเข้าใหม่ เช่น ประเทศอินเดีย โดยในแต่ละปีอินเดียผลิตข้าวสาลีได้กว่า 100 ล้านตัน คิดเป็นราว 14% ของการผลิตข้าวสาลีทั่วโลก (ส่วนใหญ่ถูกนำไปบริโภคภายในประเทศ) โดยคาดว่าในปี 2565 อินเดียจะสามารถส่งออกข้าวสาลีได้มาก 7 ถึง 8 ล้านตัน ขณะเดียวกันผู้ผลิตอาหารแปรรูป เช่น อาหารสัตว์ อาจจะต้องมีการวิจัยและพัฒนาปรับปรุงสูตรการผลิตใหม่เพื่อลดการใช้ข้าวสาลี แต่ยังคงคุณค่าทางโภชนาการเช่นเดิม อย่างไรก็ตาม ภาครัฐเองก็ต้องติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เพื่อเร่งหาหรือถึงมาตรการช่วยเหลือสำหรับแบ่งเบาภาระให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบให้ทันเวลาและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมน้อยที่สุด

นางสาวบัณฑิตา เกียรติมนิรัตน์
กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและแปรรูปอาหาร
กองนโยบายอุตสาหกรรมรายสาขา 2